

שמעתא למיקתא

גליון קלה – פ' כי תשא - פרה התשע"א / קהילת "חניכי הישיבות" - רמות ב' האם מותר ללמוד בזמן קריאת התורה

מתקנת עזרא לקרוא בתורה בצבור בשני ובחמישי ובשבת במנחה [נעי' בבב"ק (פג). שמבאר שעורא תיקון קרה"ת במנחה בשבת. ורש"י (מגילה כא. ד"ה שבני) כתב שכן תיקון הקריאה בבי' ובחי'. וכי"ח ה"ר (רויט מגילה) וכן משמע ברי"ף (מגילה יג). ועיי' בגליון עיי"ח]. אולם בשבת ויו"ט דעת רש"י (מגילה יז: ד"ה בכל לשון) שחובת קריאת התורה הינה מדאורי' (כן ביאר הייטביא (שם ד"ה גמ' הא) אליבא דרש"י). אלא שהתוס' (שם ד"ה כל התורה) והר"ן (שם ה: ברי"ף באה"ד וכתב הרמב"ן) נקטו שכל קריאה בתורה אינה אלא מדרבנן [ועיי' ברמב"ם (תפלה רפ"ב), וכן מוכח מהשו"ע (ס"י קמו טסט"ב) ונעי' בשו"ע (ס"י קמו טע"ב וס"י תרפ"ה טע"א) דפרי פרה היא בעשרה מן התורה, אולם המ"ב (שם וס"י קלה ט"ק מו) פוסק שהיא מדרבנן, ועיי' עוד בשעה"צ (ס"י קלט אות ו). ולענין קריאת פרי' זכור עיי' בגליון ניי"ג].

והנה בגליון עיי"ח דנו בסי' האם אין שלל המעלה בעשרה חייב ללכת לשמוע קרה"ת, ודבר זה תלוי האם חובה זו היא "חובת יחיד", דהיינו דעל כל יחיד ויחיד חל חיוב לשמוע הקריאה בעשרה (אפי' כשלא נמצא בציבור), או דלמא אין זו אלא "חובת ציבור", כלומר דחיוב זה חל על כולם דוקא כשהם ציבור, אבל יחיד שלא נמצא בין עשרה אין לו חיוב לשמוע קריאת התורה. ופשטנו שם עיי"פ הביאור הלכה (סס"י קלה ד"ה אין מביאין) דהחיוב הוא דוקא כשנמצא בעשרה.

ועתה נדון בגדר חובת 'שמיעת' קרה"ת לאחר שהתחייב בצבור, האם חובת זו חופפת על כל אוי"א, ועיי"כ חייבים כל אחד ואחד חייב לשמוע את כל הקריאה, או דלמא היא חלה רק על הכלל ולא על הפרט, ועיי"כ כל דאיכא עשרה שומעים י"ל דאין שאר ציבור חייבים לשמוע את הקריאה.

גרסינן בסוטה (לט). כיון שנפתח ס"ת אסור לדבר הלכה שנאמר (נחמיה ה) וכפתחו עמדו כל העם ואין עמידה אלא שתיקה. ומאידך איתא בברכות (ת.ו) רב ששת בשעת קריאת התורה היה הופך פניו ולומד אמר אינהו בדידהו ואנן בדידן, ותיצרו התוס' בסוטה (שם ד"ה כיון) ג' תירוצים [א'] דכיון שהחזיר פניו (קודם שנפתח הס"ת) מותר לו ללמוד [ב'] רב ששת שאני משום דהוה מאור עיניו והוה פטור מקריאה משום דהוה דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרו על פה [ג'] דדוקא רב ששת וכיוצא בו דתורתו אומנתו רשאי לעשות כן (וכתבו דהכי מסתברא). ועיי' עוד בתוס' ברכות (שם ד"ה רב ששת) שהביאו בשם הר"ף דיש לחלק בין היכן דאיכא עשרה שומעים לבין היכן דליכא עשרה שומעים. ועיי' עוד שיטות בבב"י (ס"י קמו) [נעי' עוד הביאור הלכה (ס"י קמו ריש מתיירי' ובמ"ב (שם ט"ק ח) שכת' אליבא דהשו"ע המובא לקמן דדעת הרא"ש והתוס' דאף אם הלומד אינו שומע הקריאה שרי. ועיי' בצ"ח (ברכות ה. ד"ה זה המניח ס"ת) שכתב דמ"מ לצאת אפי' כדי ללמוד אסור, דבשלמא כאן בבהכ"נ רואים שעוסק בפרשתו, אבל כשיוצא משם הרואה אינו יודע שיוצא כדי ללמוד, ועיי"ש עוד דלמאן דלא גריס ומחדר אפיה יש משום עוובי ה' יכלו, ולמגרס לחוד אסור משום ואוני כל העם אל הספר כדאמרינן שם בסוטה ובהצטרף שניהם יחד דמחדר אפיה וגריס הוא היתר, וכל אי' ענשה היתר לאידך, עיי"כ].

נמצא לכאורה דנחלקו הראשונים בגדר חובת קרה"ת, לפי הר"ף ודעימיה דסוברים דניתן ללמוד בזמן קרה"ת י"ל דאין זה אלא חובת צבור, (ואע"פ שנראה מתוס' חולין (פג. ד"ה וחייבו) דחובה זו חלה על כל יחיד הנמצא בציבור י"ל דעיקר החיוב הוא לקרוא בעשרה וכל שמשותף בקריאה אע"פ שאינו מקשיב שפיר דמי), ולפי הסוברים דכל אחד חייב לשמוע י"ל דהוי חובת יחיד [ועוד דאף לפי שיטה זו ניתן ללמוד במשך הקריאה, משום שהרי תכלית התקנה הייתה שלא יהיו ג' ימים בלי תורה ואי"כ מי שבכל אופן עוסק בגירסא אין משום החשש הני"ל].

ולהלכה עיי' בשו"ע (ס"י קמו טע"ב) שהביא את הפירושים הני"ל וסיים "הנכון למדקדק בדבריו לכוון דעתו ולשמוע מפני הקורא". מבואר דס"י דמעיקר הדין נתקן להקל בדרך, חוץ מפרשת זכור ופרשת פרה כמבואר בשו"ע שם [ועיי' במ"ב (שם ט"ק מו) שכתב דף לסוברים דפרשת פרה היא מדרבנן אין לתקן בה קולות הני"ל].

אבל דעת הרמב"ם (ס"י שבת נד מצוה ד"ה עוד כתב, ענין ס"ת וענין בהכ"נ ד"ה כתב הסוטה) להחמיר בזה, והובאו דבריו במ"א (ס"י קמו ט"ק ח), וכן הגר"א במעשה רב (אות קלא) נקט דצריך לשמוע כל תיבה ותיבה ולראות בחומש ולא יסייע לקורא כלל. איברא דיש לדחות דהגר"א לשיטתו אזיל דהרי מובא בתוספות מעשה רב (ס"י לד) שכשיצא הגר"א מבית האסורים קרא לבעל קורא שיקרא לפניו כל ד' סדרות מדי' שבועות אשר ישב. ואי"כ מבואר דס"ל להגר"א דקרה"ת הוי חובת יחיד ועיי"כ ודאי חל על כל יחיד לשמוע קריאת התורה. אולם דעת הביאור הלכה הובא לעיל דאין חובה על היחיד לבוא לשמוע אלא דוקא אם התחייב לקרוא בצבור חל חובה אף על היחיד (וכבר מטו בשמיה דהגרשז"א זצ"ל (הליכות שלמה פ"ב אות ו' ופ"ז הגה כו, והגה (יז

דנהגת הגר"א הנ"ל היא למי שבדרגה של הגר"א אינה מעיקר הדין). אלא דלמעשה כבר הביא הלכה המ"ב בסי' רפ"יה (ס"י טו) דברי המ"א והגר"א הנ"ל דהכל צריכים לשמוע הקריאה מפי הש"ץ. וכי"כ בסימן קס"ו ט"ו בשם הפור"ח. (ואע"פ דלמעשה לא ס"ל להמ"ב כהנהגת הגר"א בתוסי' מעשה רב, ס"ל להמ"ב דיש לחלק דשאני היכא גכבר נתחייב בקריאה דשוב חייב לשמוע י"ל תיבה ותיבה") [אלא דהויקל בשנים מקרא ואחד תרגום כשקורא מילה במילה עם הש"ץ. וכן

באור לציון (ח"ב פמ"ז אות יא) פסק דאין לקרוא ב' מקרא ואי תרגום בשעת קריאת התורה איי"כ קורא ביחד עם הש"ץ].

מענה מבואר דלדעת השו"ע מעיקר הדין קרה"ת אינה אלא חובת צבור, אלא דהמדקדק בדבריו עליו לכוון דעתו ולשמוע הפרשה מפי הקורא, אולם לפי הכרעת המ"ב הנמצא בצבור חל עליו חובת קרה"ת והיא חובת יחיד ומעיקר הדין יש לשמוע מפי הש"ץ [אולם עיי' בשערי אפרים (שם ד' אות יב) שפוסק דמי שנפשו חשקה בתורה לחזור על לומדו אפשר לו להקל כשיש שם י' בלעדו השומעים קריאת התורה, ודעת הדרן החיים (הל' קה"ת) ס"ל דהמיקל ללמוד בלחש בשעת קריאה, או אם יש י' דצייתו לסי"ת ומיקל לעצמו לספר בד"ת, אין למחות בידו דיש לו על מי לסמוך].

והנה אע"פ דדעת המ"ב דיש לשמוע כל תיבה ותיבה אכתי יש לדון אם חייב להקשיב על כל מילה ומילה או בשמיעה בעלמא סגי.

ובאמת מצינו במ"א (ס"י תרצ ט"ק טו) בשם תשובת הרשב"א (ח"א ס"י תסז) לענין קריאת המגילה דהשומע אפי' אם לא כוון בכל תיבה יצא, והראיה לזה מדאמרינן "יוצאין באשורית נשים ועמי הארץ". ולפי"ז י"ל דה"ה לענין קריאת התורה דהרי יוצאים יד"ח שמיעתה אפילו עמי הארץ שאינם מבינים אשורית.

אלא דיש לדון דהיינו דוקא כשמע את הקריאה, אבל אם פנה לבו לדברים אחרים לא יצא, דהרי כך דינו של השומע כעונה דאם פנה לבו בדברים המעכבים לא יצא כמ"ש הביאור הלכה (ס"י נט ד"ה עם הש"ץ, ובמ"ב ס"י קכד ט"ק מ). ולא מביעא לדעת ההר צבי (ס"י נח) הסובר בפשיטות דעינין שומע כעונה לקרה"ת. אלא אפילו לדעת האג"מ (ארו"ח ח"ב ס"י עב) והגרשז"א זצ"ל (הלכות פ"ב הגה יא) הסוברים שקריאת התורה עיקר חובתה היא חובת לימוד, ואין הקורא מוציא את הצבור מדין שומע כעונה (חוץ מפרי' זכור), נמי י"ל כן היכן דלא הקשיב כלל משום דאין זה בכלל שמיעה כמבואר בארץ צבי (ס"י מה) [ועיי' בצינונים לתורה למהר"י ענגיל (ככל ט) דמסתפק האם חובת קריאת התורה הוי חיוב שמיעה או חיוב קריאה, דאם נימא דהוי חיוב שמיעה אי"צ שיוציא את הרבים יד"ח].

אמנם אף לדברי המ"ב הנ"ל דעינין לשמוע כל מילה ומילה, אפשר דהוא מודה שאין זה אלא למצוה לכתחלה, אבל בדיעבד כל ששמע עיקר הקריאה סגי. ועד כאן לא פליגי הפוסקים [נעי' מ"א (ס"י תרצ ט"ק ד) ומ"ב (שם ט"ק ה ומח)] במי שלא שמע מילה אחת בקריאת המגילה אם יצא משום פרסום הנס, אבל בקרה"ת י"ל דכו"ע יודו דכל ששמע עיקר הקריאה סגי.

וכן נקט בלבושי מרדכי (תנ"י ס"י צט) ולאחריו הגרשז"א זצ"ל (פ"ב אות א), דמי שהחסיר מלשמוע תיבה א' או יותר מקריאת התורה חייב לשמוע הלאה ויוצא בכך יד"ח ואין עליו חובה לקריאה אחרת. וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל (אבני ישפה תפילה פ"ט אות ג) והתשובות והנהגות (ח"א ס"י קמח), [ועיי' עוד בציו"ל (ח"א ס"י ה), ודו"ק [נסברת הגר"ש"א זצ"ל (שם) דסומכים באופן זה"ע על הסוברים דקרה"ת מוטל על הציבור ולא על כל יחיד. ודעת האג"מ (ארו"ח ח"ד י"ב) שצריך לשמוע כל הקריאה שלא יחסר לו אף תיבה א' שלא שמע, ובדיעבד אם חסר תיבה א' ופס' א', אם הקריאה הוא בבי' ובחי' ומנחה בשבת ואף בקריאה דיוו"ט, תלוי אם הוא רק בקריאה דג' פס' לא יצא, דהא אין פוחתין מג' פס' וכיון שהחסיר לשמוע אף תיבה א' הרי חסר מג' הפס' והוי כלא שמע אלא ב' קרואים שלא יצא, ואם היא קריאה ביותר מג' פס' שמע גי"פ שלמים יצא, ועיי"ש ששוב הסתפק אם סגי בשמיעה יותר מג' פס' כשהיה משמעות למה שמעו, ונשאר בציו"ל. אבל בקריאת הפרשה דשבת איכא דין מצד מנהג קבוע בכל העולם לנמור את התורה בכל שנה ושנה, ועיי"כ יש לשמוע כל תיבה ותיבה].

האם מברכים אשר ברא ושהשמחה במעונו בשלושה

ח"ד מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה, אמר רב יהודה והוא שבאו פנים חדשות [כתובות ז:].

עוד אמרינן שם [ח.ג] לוי איקלע לבי רבי בהלוליה דר"ש בריה בריך חמש (פרש"י - שהכל, אשר יצרי, שוש תשיש, שמת תשמח ואשר ברא). רב אשי איקלע לבי רב אשי בהלוליה דמוז בריה בריך שית (והוסיף יוצר האדם) וכי'. מר סבר כתר מחשבה אזלינן (ששינים עלו במחשבה להבראות), ומר סבר כתר מעשה אזלינן (שנברא אחד).

רב אשי איקלע לבי רב כהנא יומא קמא בריך כולהו, מכאן ואילך אי איכא פנים חדשות בריך כלהו, ואי לא אפושי שמחה בעלמא הוא ומברך שהשמחה במעונו (בתחילת הזימון) ואשר ברא. מד' ועד ל' בין אמר להו מחמת הלולא ובין לא אמר להו מחמת הלולא מברך שהשמחה במעונו. מכאן ואילך, אי אמר להו מחמת הלולא, מברך שהשמחה במעונו, ואי לא, לא. וכי אמר להו מחמת הלולא עד אימת, רב פפי משמיה דרבא עד תריסר ירחי שתא. ומעיקרא דאימתא, אמר רב פפא מכי רמו שערי באסינתא.

(וכתב הסו"ר [אהע"ז ס"י ס"ב] משמיה דהסמ"ג [ששין מ"ח] דהאינדא ערבה כל שמחה ואין לומר אותה כלל אחר שב"ב וכן נהגו העולם. וכתב עוד בבדק בית דאע"ג דמדבריו לא משמע שממעט אלא אחר שבעה, משמע לו דמכל שכן לקודם שבעה. וכן נהגו העולם שלא לומר שהשמחה במעונו אלא בשבעת ימי המשתה בלבד. וכן פסק בשו"ע [שם ס"ג]).

והחב"י כתב דמדאמרינן בגמ' בריך שית בריך חמש, ש"מ דהשמחה במעונו לאו ברכת חתנים היא, ומינה דאפי' בג' מברכין אותה. ומדבריו אתה למד דהוא סבור דאשר ברא שהיא מכלל חמש ושש, אין מברכין אותה אלא ב'. ועיקר הדבר כמ"ש דכשם שהשמחה במעונו אינה ברכת חתנים ואין מברכין לה אלא משום שמחה בעלמא, הי"ז אשר ברא לאו ברכת חתנים היא ולא כבעיא י'. וכן נראין דברי הרמב"ם [ברכות פ"ב]. עכ"ל הר"ן.

אולם הרשב"א (ח"א ס"י תרמ"ו וס"י אף קס"ו) כתב דכדברי הרמב"ן, דברכת אשר ברא היא מכלל ברכת חתנים ובעי עשרה. וברא"ש (ס"י י"ג) כתב - ואשר ברא יש שכתבו בעי' י'. ויש שכתבו דלא בעי' י', דלא הוזכרו עשרה אלא כשמברכין כל ברכת היוזוה דומיא דבועז וממקור ישראל. וכן מסתבר.

וכי"כ הסו"ר [אהע"ז ס"י ס"ב] - ואומרים שהשמחה במעונו ואשר ברא אפי' אין שם עשרה. וי"א שגם אשר ברא בעי' י', ולא נהירא לאדוני אבי הרא"ש ז"ל.

עוד כתב הר"ן משמיה דהרמב"ן דמדאמר אפושי שמחה בעלמא הוא, כלומר סעודת קרואין הללו, ואמרינן אמר ליה מחמת הלולא, ש"מ דאין מברכין שהשמחה במעונו אלא בעושה סעודת מרעות לחתנתו, אבל אם לא זימן אדם אלא חתן הסועד אם בני ביתו אינו מברך כלל וכי'.

והוא דברי הר"ן בבב"י [אהע"ז ס"י ס"ב] אולם בד"מ [שם] כתב דהתנהגות ביה דכדברי הרמב"ן, ולדינא כתב המחבר [שם ס"ד] דברכת אשר ברא א"צ י'. וכתב הרמ"א דמ"מ ג' בעינן.

וכתב הערך לחם [בהנהגותיו שם] דמסתימת המחבר משמע דאפי' אם אינו סועד אלא עם בני ביתו מברך אשר ברא.

וכן לענין ברכת שהשמחה במעונו סתם המחבר כסי"ג וכתב דהסועד בבית חתנים מברך נברך והשמחה במעונו, ואם היו

האם חייב לטבול כלי שמסתפק אם הטבילו

הרכוש כלים חדשים מגוי חייב להטבילם טרם שימושו כדי לעלותם לקדושת ישראל, כמבואר ב**שו"ע** (י"ד ט"ו קכ) ו**בטי"ז** (שם ט"ק א) ועוד. וכבר נחלקו הראשונים האם חיוב זה מדאורייתא או מדרבנן וע"י השיטות **בב"י** (י"ד ט"ו קכ על טע"ו וסו"ס קכ ד"ה ובחשבות). ולהלכה דעת ה**ט"ז** (ש"ק טז) וה**פ"ח** (ר"ס קכ) שחיובו מן התורה, וכ"כ **בביאור הגר"א** (שם ט"ק ג) בדעת ה**שו"ע**. ועיין **במ"ב** (ש"י) שהלכה ש"ק לא) שמצדד להחמיר בזה [וע"י עוד **ביאור הלכה** (שם ד"ה חותר להסביל)]. וה**מנחת יצחק** (ח"א ט"ו מד ט"ק א) כתב דהסכמת רוב הפוסקים דהוי מדאורייתא. ומי"מ כל כלי בכלי מתכות, אבל בכלי זכוכית כבר כתב **בפ"ח** (ש"ק ט"ק ג), **בחי' רע"א** (שם על טע"ו א) ועוד דאין חיובם אלא **מדרבנן**.

ואע"פ דב"י דעתו כלים אינה אלא מצוה, מ"מ איכא איסור להשתמש בכלי כל זמן שאינו טבול. והכרעת ה**ביאור הלכה** (ט"ו) שגב על טע"ו ז"ל שאיסור זה הוא מדרבנן, וע"י בזה **ובמנחת יצחק** (שם אות ג-ד). ויש לדון בדבר שכיח כשהולכים ומטבילים הרבה כלים ופעמים שלאחר מכן מסתפקים שמא שכחו לטבול אחד מהם, או שמסתפקים שמא היה בו חציצה, האם חייבים להטביל את הכלי המסופק.

והנה בכלי מתכות דחייבים בטבילה מדאורייתא, אם מסתפק אם טבל הכלי, יש לחזור ולטבול דספק דאורייתא לחומרא. אלא דאכתי יש להסתפק במקום דאיכא ספק אם היה בו חציצה החוצצת מדרבנן, דאע"פ שהכלי חייב מדאורייתא אכתי בספק זה יש להקל [והנה מדאורייתא חציצה הוי ברוב המקפיד, וברוב שאינו מקפיד ומביטוס המקפיד אינו אלא מדרבנן. וע"י בזה בגליון פ"א]. והנה ה**ש"ך** (ש"י קצח ט"ק יג) כתב [לענין טבילת אשה] שספק בחציצה החוצצת מדרבנן אזלינן בה לקולא. וכן פסק ה**שבות יעקב** (ח"א ט"ו סט ד"ה והמ"א).

אבל בשאמת ה**ש"ך** איירי בספיקא דדינא, דבכה"ג י"ל ספק דרבנן לקולא אף במקום דאתחזק איסורא, כמבואר בהגה דלקמן, ושבב בספק חציצה י"ל דמקומין הכלי על חזקתו שאינו טבול וחייב טבילה [וע"י עוד בזה לקמן]. ואף בספיקא דדינא כתב ה**מ"א** (ש"י קצח ט"ק ז) דאין להקל אלא בחציצה בנטי"י דרבנן, אבל בחציצה בטבילת אשה אזלינן לחומרא, והביאו **בג' מהרש"א** (על הש"ך שם ט"ק יג) (ואפשר דטבילת כלים אף שחיובא מדאורייתא דקיל טפי מטבילת אשה החמורה ואף המי"א יודה להקל, וע"י בהגה דכאן) [והנה ה**פמ"ג** (א"ח ט"ו קצח א"י ז) הקשה על המי"א דמשני המקפיד דרבנן הוא והוה לן למייל לקולא אף בטבילה, וכי תימא אוקמיה אחזקה, בספיקא דינא לא שייך אוקמיה אחזקה, ע"כ. ולכאורה יש לתרץ דס"ל להמי"א דאע"פ שיעקרה מדברי סופרים דע"כ פסק השו"ע (ש"י קט טע"ו ו) שכל ספק בנטי"י לקולא, משא"כ בטבילה שיעקרה מחזקה. וכן משמע עיקרה דמאורייתא. ועוד י"ל דס"ל להמי"א דע"כ בספיקא דינא מקומין אחזקה. וכמ"ש השו"י **טהרה** (ש"י קצח ט"ק לא ד"ה גס). וע"י עוד **בשו"י** (שם ט"ק ג) שיצא לחרות הראיה מהש"ך הני"ל. ויש לחרות דבריו דמה שהחמיר הש"ך בסי"ק ל"ג שם לענין בית הסתרים, היינו כי איכא ריעותא לפנינו וחיובי טהרה טפי, ועי"ן]. נמצא שבכלי מתכות ומתקנים במקום ספק בין אם הספק הוא אם טבל הכלי, בין אם הספק הוא אם היה בו חציצה [ואע"פ ש**בב"י** (י"ד ט"ז שאלה י"ד ד"ה אמנם י"ל) מבואר (לענין חציצה) דלאו דוקא בספיקא דינא אמרינן ספק דרבנן לקולא. מ"מ היינו במקום דאיכא תרי דרבנן וכמ"ש המהרש"ם (ח"א ט"ו קצח) לישב קושיית ה**פת"ש** (ש"ק טז) שהקשה על דברי הזכרון יוסף הני"ל, דהרי בספק דרבנן חיוב דאיתחזק אזלינן לחומרא דלא כה**ט"ז** בסימן ס"ט, וכן דעת ה**ט"ז** (ש"י קצח ט"ק בא) שבספק חציצה אם היה חציצה לפני הטבילה ספקו לקולא כי חציצה במיעוט אינו אלא מדרבנן. והנה אע"פ שהכא איכא חזקת איסור, מ"מ אולם דלשטתו אזלינן בסי"ק שפסק ספק דרבנן אף נגד איתחזק לקולא. וכ"כ ה**שו"י** (ש"י קצח) בדעת ה**ט"ז**].

נראה אכתי יש לדון בכלי זכוכית וכדו' שחייבים בטבילה מדרבנן, דאפשר דניתן להקל בזה משום ספק דרבנן לקולא. ולכאורה נראה דזה תלי בהא דשנינו **במס' ידים** (פ"ב, מ"ד) דספק נטי"י [וכגון שמסתפק אם נטל דיו] **לקולא**. וכן פסק ה**רמב"ם** (ברכות פ"ו ה"ט), וביאר ה**ריבנו מנוח** (שם) דהוא משום דהוי ספק דרבנן **לקולא**, וכ"כ ה**מהר"י אבוהב** (ש"י קט), וע"י **בב"י** (ש"י קט) שהביא דברי ה**ריבנו מנוח**, וכ"כ ה**לב"ש והט"ז** (ש"ק ט) וה**ערוה"ש** (אות ט').

אולם ה**ראב"ד** (שם) כתב על דברי הרמב"ם "ואם יש לו מים לרחוץ ואמרם לו קום רחוץ והוצא עצמך מהספק". ולפי הבנת ה**כסף משנה** ה**ראב"ד** חולק על הרמב"ם. וכתב ליישב דברי הרמב"ם דאע"פ דאיתא **בע"ז** (ז"ל) לענין ספק טומאה דאמרין ליה הרי מקוה לפניך קום טבול, שאני ידים שאין להם עיקר בדין [ונבמג"ל ע"ז (שם) כתב שגם לרמב"ם הוצא החמיר תע"ב]. וכבר פסק **בשו"ע** (שם טע"ו יא) בדעה ראשונה בסתם כהרמב"ם, ובשם יש מי שאומר הביא דברי ה**ראב"ד** [וע"י משי"כ בזה **בלבוש**, בא"י (שם אות יט) ו**ערוה"ש** (שם אות יט)].

אלא דע"י **בשעה"צ** (אות טז) דאם יש לו מים, לכתחלה כו"ע מודו דעליו לצאת מהספק, דלא גרע ממאי דקיי"ל דיש להחמיר **בדבר שיש לו מתירים**, משום דהא יכול לעשות בהיתר [וכן נקט **בשו"י אבני מילואים** (ש"י י"ד ד"ה ב"ח) ו**בנ"י איש חי** (אחר אות ד)]. מעתה י"ל לענין ספק בטבילת כלים דיש להחמיר לחזור להטביל הכלי המסופק, דלא גרע מדבר שיש לו מתירים. בפרט לפי דברי ה**כס"מ** הני"ל שדוקא לענין דבר שאין עיקרו מהיית לא אמרינן "הרי מקוה לפניך קום טבול". ואע"פ שהחז"י **וא"א** (א"ח ט"ו בג ט"ק יג) חולק על המי"ב דלא אמרינן בנטי"י דהוי דבשיל"מ דמשנה שלמה שנינו ספק ידים טהור, ואין לדמות ספק דרבנן זל"י, ע"כ. י"ל דהיינו דוקא בנטי"י דהקילו טפי כמבואר במשנה דספקו טהור לגמרי [וע"י **בפמ"ג** (א"ח ט"ו קט א"א ט"ק יג) שכת' דכאן טהרו חז"ל והקילו יותר משאר ספקות. וכ"כ **בב"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז)].

לקולה. וכדברי הפמ"ג משמע קצת מלשון ה**ביאור הלכה** (ש"י קצח ט"ז) ו**בב"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז). וכן מוכח מדברי ה**נוב"י** המובא **בפת"ש** (ש"י קצח ט"ק ב) לענין אשה שמספקא לה אם חפפה לענין טבילת מצוה דאמרין דכיון שיכולה לחזור להטביל הוי בכלל דבר שיש לו מתירין [ואע"פ דלענין בית הסתרים חזינן בסי"ק קצ"ח טע"ו כ"ה דספקו לקולא אע"פ שיש לו מתירין, שאני התם דהקילו כמבואר **בשו"י טהרה** (שם), וכן ראיתי שהע"י **בשבט טהור** (ח"ג ט"ו קצח אות א)].

ושו"י **בב"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז). וכן מוכח מדברי ה**נוב"י** המובא **בפת"ש** (ש"י קצח ט"ק ב) לענין אשה שמספקא לה אם חפפה לענין טבילת מצוה דאמרין דכיון שיכולה לחזור להטביל הוי בכלל דבר שיש לו מתירין [ואע"פ דלענין בית הסתרים חזינן בסי"ק קצ"ח טע"ו כ"ה דספקו לקולא אע"פ שיש לו מתירין, שאני התם דהקילו כמבואר **בשו"י טהרה** (שם), וכן ראיתי שהע"י **בשבט טהור** (ח"ג ט"ו קצח אות א)].

והנה ה**פמ"ג** (א"ח ט"ו קצח א"י ז) הקשה על המי"א דמשני המקפיד דרבנן הוא והוה לן למייל לקולא אף בטבילה, וכי תימא אוקמיה אחזקה, בספיקא דינא לא שייך אוקמיה אחזקה, ע"כ. ולכאורה יש לתרץ דס"ל להמי"א דאע"פ שיעקרה מדברי סופרים דע"כ פסק השו"ע (ש"י קט טע"ו ו) שכל ספק בנטי"י לקולא, משא"כ בטבילה שיעקרה מחזקה. וכן משמע עיקרה דמאורייתא. ועוד י"ל דס"ל להמי"א דע"כ בספיקא דינא מקומין אחזקה. וכמ"ש השו"י **טהרה** (ש"י קצח ט"ק לא ד"ה גס). וע"י עוד **בשו"י** (שם ט"ק ג) שיצא לחרות הראיה מהש"ך הני"ל. ויש לחרות דבריו דמה שהחמיר הש"ך בסי"ק ל"ג שם לענין בית הסתרים, היינו כי איכא ריעותא לפנינו וחיובי טהרה טפי, ועי"ן]. נמצא שבכלי מתכות ומתקנים במקום ספק בין אם הספק הוא אם טבל הכלי, בין אם הספק הוא אם היה בו חציצה [ואע"פ ש**בב"י** (י"ד ט"ז שאלה י"ד ד"ה אמנם י"ל) מבואר (לענין חציצה) דלאו דוקא בספיקא דינא אמרינן ספק דרבנן לקולא. מ"מ היינו במקום דאיכא תרי דרבנן וכמ"ש המהרש"ם (ח"א ט"ו קצח) לישב קושיית ה**פת"ש** (ש"ק טז) שהקשה על דברי הזכרון יוסף הני"ל, דהרי בספק דרבנן חיוב דאיתחזק אזלינן לחומרא דלא כה**ט"ז** בסימן ס"ט, וכן דעת ה**ט"ז** (ש"י קצח ט"ק בא) שבספק חציצה אם היה חציצה לפני הטבילה ספקו לקולא כי חציצה במיעוט אינו אלא מדרבנן. והנה אע"פ שהכא איכא חזקת איסור, מ"מ אולם דלשטתו אזלינן בסי"ק שפסק ספק דרבנן אף נגד איתחזק לקולא. וכ"כ ה**שו"י** (ש"י קצח) בדעת ה**ט"ז**].

נראה אכתי יש לדון בכלי זכוכית וכדו' שחייבים בטבילה מדרבנן, דאפשר דניתן להקל בזה משום ספק דרבנן לקולא. ולכאורה נראה דזה תלי בהא דשנינו **במס' ידים** (פ"ב, מ"ד) דספק נטי"י [וכגון שמסתפק אם נטל דיו] **לקולא**. וכן פסק ה**רמב"ם** (ברכות פ"ו ה"ט), וביאר ה**ריבנו מנוח** (שם) דהוא משום דהוי ספק דרבנן **לקולא**, וכ"כ ה**מהר"י אבוהב** (ש"י קט), וע"י **בב"י** (ש"י קט) שהביא דברי ה**ריבנו מנוח**, וכ"כ ה**לב"ש והט"ז** (ש"ק ט) וה**ערוה"ש** (אות ט').

אולם ה**ראב"ד** (שם) כתב על דברי הרמב"ם "ואם יש לו מים לרחוץ ואמרם לו קום רחוץ והוצא עצמך מהספק". ולפי הבנת ה**כסף משנה** ה**ראב"ד** חולק על הרמב"ם. וכתב ליישב דברי הרמב"ם דאע"פ דאיתא **בע"ז** (ז"ל) לענין ספק טומאה דאמרין ליה הרי מקוה לפניך קום טבול, שאני ידים שאין להם עיקר בדין [ונבמג"ל ע"ז (שם) כתב שגם לרמב"ם הוצא החמיר תע"ב]. וכבר פסק **בשו"ע** (שם טע"ו יא) בדעה ראשונה בסתם כהרמב"ם, ובשם יש מי שאומר הביא דברי ה**ראב"ד** [וע"י משי"כ בזה **בלבוש**, בא"י (שם אות יט) ו**ערוה"ש** (שם אות יט)].

אלא דע"י **בשעה"צ** (אות טז) דאם יש לו מים, לכתחלה כו"ע מודו דעליו לצאת מהספק, דלא גרע ממאי דקיי"ל דיש להחמיר **בדבר שיש לו מתירים**, משום דהא יכול לעשות בהיתר [וכן נקט **בשו"י אבני מילואים** (ש"י י"ד ד"ה ב"ח) ו**בנ"י איש חי** (אחר אות ד)]. מעתה י"ל לענין ספק בטבילת כלים דיש להחמיר לחזור להטביל הכלי המסופק, דלא גרע מדבר שיש לו מתירים. בפרט לפי דברי ה**כס"מ** הני"ל שדוקא לענין דבר שאין עיקרו מהיית לא אמרינן "הרי מקוה לפניך קום טבול". ואע"פ שהחז"י **וא"א** (א"ח ט"ו בג ט"ק יג) חולק על המי"ב דלא אמרינן בנטי"י דהוי דבשיל"מ דמשנה שלמה שנינו ספק ידים טהור, ואין לדמות ספק דרבנן זל"י, ע"כ. י"ל דהיינו דוקא בנטי"י דהקילו טפי כמבואר במשנה דספקו טהור לגמרי [וע"י **בפמ"ג** (א"ח ט"ו קט א"א ט"ק יג) שכת' דכאן טהרו חז"ל והקילו יותר משאר ספקות. וכ"כ **בב"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז)].

לקולה. וכדברי הפמ"ג משמע קצת מלשון ה**ביאור הלכה** (ש"י קצח ט"ז) ו**בב"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז). וכן מוכח מדברי ה**נוב"י** המובא **בפת"ש** (ש"י קצח ט"ק ב) לענין אשה שמספקא לה אם חפפה לענין טבילת מצוה דאמרין דכיון שיכולה לחזור להטביל הוי בכלל דבר שיש לו מתירין [ואע"פ דלענין בית הסתרים חזינן בסי"ק קצ"ח טע"ו כ"ה דספקו לקולא אע"פ שיש לו מתירין, שאני התם דהקילו כמבואר **בשו"י טהרה** (שם), וכן ראיתי שהע"י **בשבט טהור** (ח"ג ט"ו קצח אות א)].

ושו"י **בב"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז). וכן מוכח מדברי ה**נוב"י** המובא **בפת"ש** (ש"י קצח ט"ק ב) לענין אשה שמספקא לה אם חפפה לענין טבילת מצוה דאמרין דכיון שיכולה לחזור להטביל הוי בכלל דבר שיש לו מתירין [ואע"פ דלענין בית הסתרים חזינן בסי"ק קצ"ח טע"ו כ"ה דספקו לקולא אע"פ שיש לו מתירין, שאני התם דהקילו כמבואר **בשו"י טהרה** (שם), וכן ראיתי שהע"י **בשבט טהור** (ח"ג ט"ו קצח אות א)].

לקולה. וכדברי הפמ"ג משמע קצת מלשון ה**ביאור הלכה** (ש"י קצח ט"ז) ו**בב"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז). וכן מוכח מדברי ה**נוב"י** המובא **בפת"ש** (ש"י קצח ט"ק ב) לענין אשה שמספקא לה אם חפפה לענין טבילת מצוה דאמרין דכיון שיכולה לחזור להטביל הוי בכלל דבר שיש לו מתירין [ואע"פ דלענין בית הסתרים חזינן בסי"ק קצ"ח טע"ו כ"ה דספקו לקולא אע"פ שיש לו מתירין, שאני התם דהקילו כמבואר **בשו"י טהרה** (שם), וכן ראיתי שהע"י **בשבט טהור** (ח"ג ט"ו קצח אות א)].

לקולה. וכדברי הפמ"ג משמע קצת מלשון ה**ביאור הלכה** (ש"י קצח ט"ז) ו**בב"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז) ו**בשו"י** (ש"י קצח ט"ז). וכן מוכח מדברי ה**נוב"י** המובא **בפת"ש** (ש"י קצח ט"ק ב) לענין אשה שמספקא לה אם חפפה לענין טבילת מצוה דאמרין דכיון שיכולה לחזור להטביל הוי בכלל דבר שיש לו מתירין [ואע"פ דלענין בית הסתרים חזינן בסי"ק קצ"ח טע"ו כ"ה דספקו לקולא אע"פ שיש לו מתירין, שאני התם דהקילו כמבואר **בשו"י טהרה** (שם), וכן ראיתי שהע"י **בשבט טהור** (ח"ג ט"ו קצח אות א)].

עשרה מברך נברך אלהינו שהשמחה במעונו. אולם ה**רמ"א** בס"ז כתב דלא אף דאף אשר ברא אדם מברכין כל ז' אלא ששמומנין אחרים, אבל אם אוכל עם ב"ב אין מברכין. וכן נוהגין. וכתב שם ה**ח"מ** [ש"ק ח'] דלפי המנהג שאין מברכין אשר ברא כשסוּד עם ב"ב, מכ"ש שאין מברכין שהשמחה במעונו. והביא דבריו **בב"ש** [ש"ק ח'].

[ודלא כגור **אריה** [על הגליון שם] וה**עצי אורזים** [סק"י] ודקטו דדוקא לענין ברכת אשר ברא חשש הרמ"א לדעת הרמב"ן, שלא להכנס בספק ברכות, משא"כ לענין שהשמחה במעונו דליכא משום חשש ברכה לא חשש לדעתו, וי"ל דאפי' בסוּד עם בני ביתו יכול לאומרה – וע"ע בראש פינה בעצקי הבית שם].

ונמצא דב"י לדעת המחבר ובין לדעת הרמ"א מברכין שהשמחה במעונו ואשר ברא אפי' בג'. אלא לדעת המחבר אפי' בג' מבני ביתו סגי, ולדעת הרמ"א בעינן שיומין אחרים.

אולם **בטי"ז** [ש"ק ב'] הביא משמיה דהמהר"ל מפראג דעתה נהגו דבין אשר ברא ובין שהשמחה במעונו אין מברכין אלא ב"י, וכן עיקר וכו', ע"י.

ובשו"י טהרה [לר' אברהם הכהן – מערכת ב' אות ח'] כתב דהמנהג בשאלונקי לחוש לדעת ה**ריטב"א** ה"ר"ן והרמ"א דאין מברכין אשר ברא אם ליכא קרואים בבית החתן מלבד בני ביתו, וצ"ע נמי לדבריו שבתורת המים נמ' הב' [ש"ק מ"ט ו'ג] דכל היכא דאיכא ב' פוסקים דלא לברך איכא למיחש לספק ברכות, אפי' נגד כו"ע ואפי' נגד השו"ע, ובלבד דליכא מנהג. ועוד כתב שם דיש לחשוש לדעת הפוסקים דאין מברכים אשר ברא אלא בעשרה משום ספק ברכה לבטלה ע"ש.

אולם ה**הפ"ל** [לר' יצחק פלאני – תי"ד ט"ו ס"ב ש"ק י"ט] כתב דהמנהג (אצל הספרדים) בערי הקודש ומורה ומעורר לברך אשר ברא אפי' כשסוּד החתן עם בני ביתו [בית עבוד דרי"י ע"ב] וכן **בבב"א** [ש"י פ"ה תנחת ט"ז] וכן דבשלושה מברכים אשר ברא והשמחה במעונו.

ובבב"א [ש"י קצח ט"ז] כתב דלינא כדעת ה**רמ"א**, דברכת אשר ברא אינה צריכה עשרה, ומ"מ ג' בעינן, ודוקא כשמומנין אחרים, אבל אם אוכל עם בני ביתו אין מברכין וגם אין אומרים שהשמחה במעונו. וי"ל דהמנהג דאין פנים חדשות דהא לדעת השו"ע משמע דלעולם מברכין ברכה זו כל שבעה. עכ"ל. וכ"כ לדינא **בערך השולחן** [ש"י ס"ב ס"א, י"ז, ל"ט וכו'] ו**בקצרו שו"י** [ש"י קצח ט"ז].

ומשמיה דה**גרשי"א זצ"ל** [הנישואין כהלכתן פ"י ט"ז ק"ד ע"ה סוף הל' קה ג' שם 314 בשם קונטרס מפי"ד ב"ר ב"ר ח' ד' וכן כ"ל דהמנהג דאין מברכין אשר ברא ושהשמחה במעונו בפחות מעשרה (וכדברי ה**ט"ז** הג"ל). [נכתב ע"י הרב ש. פ. שליט"א]

פניני מוסר
ענין ד' פרשות הוא אהבת ה', ולק נקראים ודוקא בשבת – "ויש לחוסף עוד בענין שייכות ד' הפרשות לשבת, ע"פ הנבואה שכל עונותי אלו קשורים לעבודה העולמית של אהבת ה', שהיא שיא המדרגות ותכלית עבודת איש יהודי. **אם מצות שקלים** שע"י הקריאה בפרשה מתקיים הקשר של יהודי לביהמ"ק גם בעת החורבן, ותכלית ביהמ"ק הוא ענין הגורמים מעורין זב"ז שעונם גודל אהבת הקב"ה וישראל.

וכן פרשת וצ"ל שכל ענין עמלק לעשות פירוד בין ישראל וצ"ל וישראל.

ויקרא פרשת פרה המסוגלת לטהר יהודי מכל עניני טומאה הגורמים לריחוק רח"ל בינו לארשת.

או פרשת חודש המורה על הדיקות ואהבת קו"ב"ה וישראל, שבוך בהם ובביקום מאומת העולם אפילו במעין חודשים, שיחיה להם מעין מיוחד שלהם, וגם קבע כל תהגות העליונים והחתונות שחבל יהיה ע"י ישראל.

וכן שכל ענין ד' פרשות הוא אהבת ה' ודיקותו בה', ולק נקראים הוא בשבת קדש חיוס המסוגל לך... ולק נקבעו פרשות אלו דוקא בשבת, כי השבת היא הענין לענינים אלו, שכל עניני אהבת ה' נשפעים ע"י ש"ק. (תנבות שלוש ד' פרשות, סוף שניות ע"ל רפ"ו)

נע"ך ע"י מחבר קונטרס "עבודת יום חמור" מסודרת עבודת חמור

העלון נתרם בעילום שם
להצלחת התורם